



Duna–Tisza Közi Falugondnoki Hírlevél

XIX. évfolyam, 95. szám

2016/1.

Lendületben

Ebben az évben is új feladatok várnak ránk. Egyesületünk eredményesen szerepelt a Földművelésügyi Minisztérium által meghirdetett pályázaton, melyet Közösén az élhetőbb tanyavilágért címmel a tanyák, valamint az alföldi tanyás térségek megőrzése és fejlesztése érdekében adtunk be. Programunk a tanyagondnokok, valamint a tanyán élők szükségleteinek figyelembevételével, a partnerként bevont önkormányzatokkal együttműködve valósul meg.

Projektünkben szerepel Szakmai nap szervezése Kecskeméten és Cegléden; tanyafórumok megszervezése; színházlátogatás öt megyében tanyagondnokoknak; továbbképzések tanyagondnokoknak. A nyilvánosság biztosítása érdekében Duna-Tisza Közi Falugondnoki Hírlevélben kéthavonta cikkekben híradás a projektről 800-800 példányban. Az egyesület területén működő tanyagondnoki szolgálatoknak egységes feliratos esőkabát készíttetése az ismertséget, stabilitást, megbízhatóságot, állandóságot, közösséghez tartozást képviselve. Három napos szakmai út („látóút”) szervezése Nógrád megyébe.

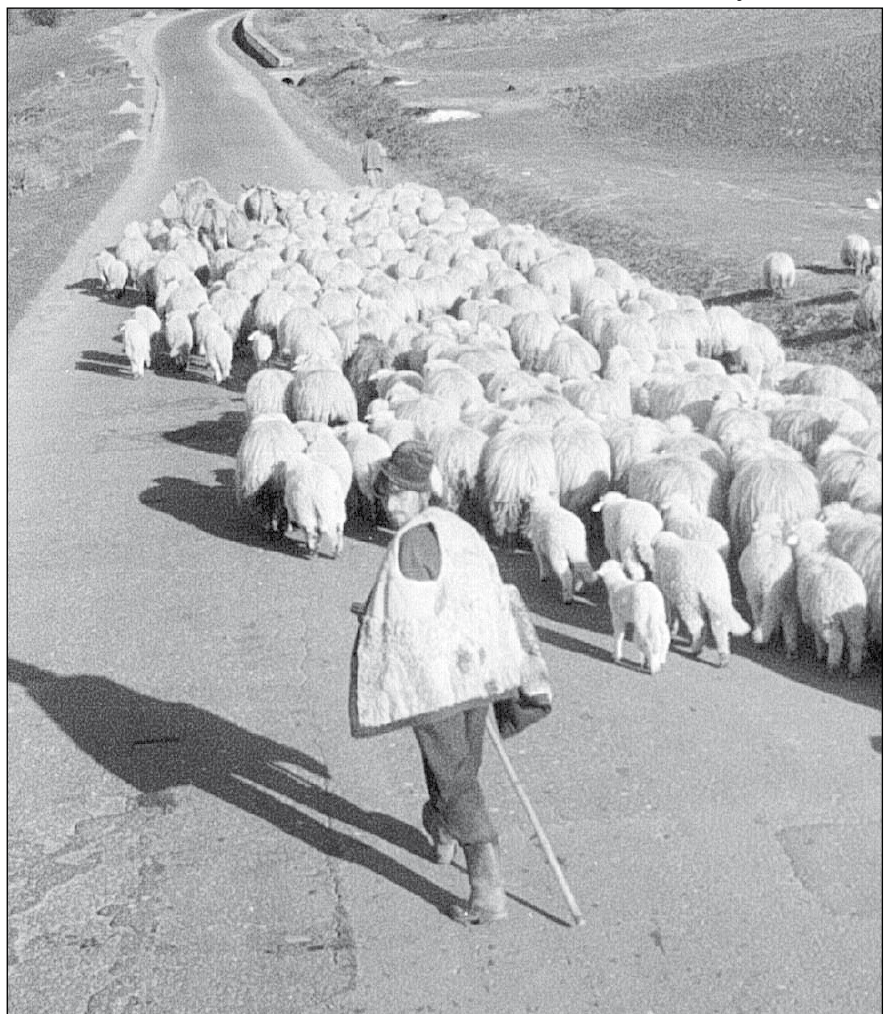
A tanyagondnoki szolgálatok működési tapasztalata lehetővé teszi, hogy lendületet hoznak a település életébe, biztonságot jelentenek az ott élőknek, kapcsolatot, munkalehetőséget, jobb közlekedést kínálnak, új közösségi tereket nyitnak. A falugondnoki hálózatépítő munkának pedig az a lényege, hogy a falugondnokok megismerjék egymás munkáját, települését, legyen kitekintésük más megyebeli szolgálatok működésére. Képzéseken, tanfolyamokon építsenek ki új kapcsolatokat, szerezzenek ismereteket, verteződjenek fel mindazzal a tudással és képességgel, ami otthoni munkájuknak mindig lendületet ad, és megújulásra készlet.

Z. K.

*Adjad, hogy rövid életem minden napja
nékem nevezetes és drága legyen.
Adj kedvet, bátorságot és erőt,
hogy mindennap valami hasznosat és jót cselekedjek,
hogy ne vesszen örökségemből egy nap sem.
Távoztasd el tőlem a hiúságot,
az ártalmas fényűzést,
a mérges hízelkedést,
a megvetendő zsugoriságot.
Adjad, hogy nyelvem az igazságot mondja és védje,
adj reménységet és alázatosságot,
hogy a véghezvinni valókat végezhessem.
Míg nappal vagyok, addig akarok munkálkodni,
mert eljön az éj, hol senki nem dolgozhat.*

(magyar népi imádság)

Fotó: Ujvári Sándor





Tanyapályázat: az eredmények

Tavaly ötödik alkalommal nyílt lehetőség pályázatot benyújtani nemzeti forrásból, nemzeti programként a tanyagondnoki szolgálatok fejlesztésére. Az alábbi települések nyertek:

7226	Alsó- Tisza-menti Önkormányzati Társulás	Csanytelek	1 800 000
7945	Sándorfalva Város Önkormányzata	Sándorfalva	1 791 753
8036	Ásotthalom Nagyközség Önkormányzata	Ásotthalom	2 000 000
7559	Az Intelligens Faluért Egyesület	Ruzsa	2 000 000
7284	Bácsalmás Városi Önkormányzat	Bácsalmás	1 800 000
6573	Bácskaiak Egymásért Közhasznú Egyesület	Baja	2 000 000
6533	Bácsszőlős Község Önkormányzata	Bácsszőlős	1 223 454
7656	Balástya Községi Önkormányzat	Balástya	1 998 455
8281	Borota Községi Önkormányzat	Borota	1 976 877
5880	Cibakháza Nagyközség Önkormányzata	Cibakháza	1 453 554
6856	Cibakháza Római Katolikus Plébánia	Cibakháza	445 000
7826	Cibakházi Ifjúsági Egyesület	Cibakháza	399 999
6838	Csácsé Rom Cigány Kulturális Egyesület	Baja	1 100 000
6998	Csengele Községi Önkormányzat	Csengele	2 000 000
7891	Csikéria Községi Önkormányzat	Csikéria	928 211
6044	Csolyospálos Község Önkormányzata	Csolyospálos	1 762 290
8165	Érsekhalma Község Önkormányzata	Érsekhalma	1 784 556
6244	Esély Mórahalmi Szociális Magánalapítvány	Mórahalom	1 040 816
6153	Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesülete	Kecskemét	4 000 000
6519	Soltvadkert Község Önkormányzata	Soltvadkert	1 845 947
5787	Forráskút Község Önkormányzat	Forráskút	1 462 500
7771	Bugac Község Önkormányzata	Bugac	1 293 038
6498	Fülöppjakab Község Önkormányzata	Fülöppjakab	908 014
7168	Gyomaendrőd, Csárdaszállás, Hunya Települési Önkormányzati Társulás	Gyomaendrőd	1 999 999
7023	Harkakötöny Község Önkormányzata	Harkakötöny	658 689
6035	Homokháti Kistérség Többcélú Társulása	Mórahalom	1 796 837
7742	Homokháti Önkormányzatok Kistérségfejlesztési Társulása	Mórahalom	1 408 000
6061	Jászberény Városi Önkormányzat	Jászberény	1 800 000
8907	Jászfelsőszentgyörgy Községi Önkormányzat	Jászfelsőszentgyörgy	1 800 000
7581	Jász-Nagykun-Szolnok Megye Esély Szociális Közalapítványa	Szolnok	1 800 000
7489	Jelen és a Jövő Gyermekéiért Alapítvány	Gyomaendrőd	1 852 020
6423	Kamut Község Önkormányzata	Kamut	1 868 763
7085	Kardoskút Község Önkormányzat	Kardoskút	1 207 993
6841	Kelebia Község Önkormányzata	Kelebia	1 901 267
6950	Kiskunfélegyháza Város Önkormányzata	Kiskunfélegyháza	2 000 000
7376	Kisszállás Község Önkormányzata	Kisszállás	1 866 944
6846	Kolping Alapszolgáltatási Központ és Támogató Szolgálat- Felsőbácskai Kistérség	Vaskút	1 742 400
7446	Kömpöc Község Önkormányzata	Kömpöc	333 000
7823	Körös-szögi Kistérség Többcélú Társulása	Szarvas	2 000 000
8038	KÖZ-PONT Egyesület	Ásotthalom	2 000 000
5934	Kunadacs Község Önkormányzata	Kunadacs	1 624 509
8640	Kunbaracs Község Önkormányzata	Kunbaracs	424 912
7229	Kunfehértó Község Önkormányzata	Kunfehértó	1 003 990
8536	Szentkirály Község Önkormányzata	Szentkirály	1 028 000
7307	Ladánybene Község Önkormányzata	Ladánybene	108 360
7190	Makó Város Önkormányzata	Makó	2 000 000
6192	Mártély Község Önkormányzat	Mártély	1 601 905
7765	Medgyesbodzás Község Önkormányzata	Medgyesbodzás	1 440 000
6025	Mezőberény Város Önkormányzata	Mezőberény	1 056 254
5882	Mezőhegyes Városi Önkormányzat	Mezőhegyes	592 674
6245	Mórahalom Városi Önkormányzat	Mórahalom	2 000 000
6758	Nagymágocs Nagyközség Önkormányzata	Nagymágocs	1 896 000
8784	Öttömös Községi Önkormányzat	Öttömös	1 596 771
7942	Pusztaföldvár Község Önkormányzata	Pusztaföldvár	863 623
5759	Pusztamérges községi Önkormányzat	Pusztamérges	1 712 277
7951	Ráckeve és Környeke Gyermekjóléti és Családsegítő Intézményfenntartó Társulás	Ráckeve	1 110 415
6763	Röszke Község Önkormányzat	Röszke	1 734 101
6182	Ruzsa Község Önkormányzata	Ruzsa	2 000 000
7558	Ruzsai Iskolai Egyesület	Ruzsa	2 000 000
7628	Szalkszentmártoni Polgárőr Egyesület	Szalkszentmárton	611 877
6111	Székkutas Község Önkormányzat	Székkutas	2 000 000
6165	Szentes Város Önkormányzata	Szentes	2 000 000
8334	Tabdi Község Önkormányzata	Tabdi	852 066
7732	Tompa Város Önkormányzata	Tompa	1 700 000
7781	Tótkomlós Város Önkormányzata	Tótkomlós	773 504
6843	Újszilvás Község Önkormányzata	Újszilvás	781 092
6100	Üllés Község Önkormányzata	Üllés	2 000 000
8158	Vállalkozók és Értelmiségiek Szövetsége Üllés	Üllés	1 800 000
8716	Vasad Község Önkormányzata	Vasad	1 963 917
6520	Zsombó Község Önkormányzata	Zsombó	1 974 850



Évzáró szakmai továbbképzés Balázspusztán

Fontos témák napirenden

Egyesületünk idén is megrendezte a falu- és tanyagondnokok élet záró szakmai továbbképzését. Ezúttal korábbi helyszínünk, a Lakiteleki Népfőiskola átépítése miatt Balázspusztán tartottuk az összejövetelt.

A délelőtti program Csörszné Zelenák Katalin vezetésével kezdődött. Áttekintettük a 2015-ös év szakmai programjait, rendezvényeit, szó esett a szakmai találkozóról, megvalósult és folyamatban lévő pályázatokról. Majd mindenki beszámolt az elmúlt év során bekövetkezett, őt érintő változásokról, mind a munkát, mind a magánéletet érintően. Örömből, bánattól, sorsfordulatok, baráti beszélgetés „szűk körben”, de végül a méltánytalan alulfizettség miatt kötöttünk ki.

Következő előadónk Monostori Ágnes, az Értelmi Sérülteket Szolgáló Társadalmi Szervezetek és Alapítványok Országos Szövetsége (az ÉTA) munkatársa volt. Szövetségük ernyőszervezetként működik, országosan 61 értelmi sérülteket segítő alapszervezetet fognak össze. Szülőklub címmel programot indítottak, melynek fő célja, hogy megtalálják a leginkább rászoruló, elszigetelten, információktól elzártan élő, fogyatékosügyben érintett családokat. Szeretnének nekik segíteni, kérdéseikre hiteles választ adni, problémáikra közösen megoldást találni. Céljuk a segítségadás a fogyatékosügyben érintett családoknak és a szolgáltató civil szervezeteknek. Elmondta, hogy hová fordulhatnak a falugondnokok, ha fogyatékos embereken kell segíteniük. *(Munkájukról részletesebben lapunk 4. oldalán lehet olvasni!)*

Serafin József, a Baptista Szeretetszolgálat módszertani igazgatója a falugondnoki munka jelentőségéről szólt. A falu- és tanyagondnokság szociális alapszolgáltatás kategóriába tartozik, ugyanakkor komplex szolgáltatás, hiszen az élet szinte minden területére kiterjedően működik. Közösséget szolgáló, formáló tényező, ahol a munkához nagyon fontos a megfelelő személyiség. Gondot jelentenek vidéken az óriási infrastruktúráis különbségek, a rossz tömegközlekedés, a hiányos szolgáltatások, a fiatalok elvándorlása, a munka-

nélküliség, a roma népesség magas aránya. A települési fenntarthatóság ösztársadalmi érdek, hiszen nagy szerepe van ebben minden falu- és tanyagondnoknak. A jövő szempontjából nagyon fontos, hogy fenntartható településhálózat legyen.

Ezután következtek a hozzászólások és a kérdések. Nagyon jól jellemzi jelen helyzetünket, hogy többnyire a bérekkel kapcsolatban érkeztek kérdések, amin nem is lehet csodálkozni, hiszen vannak olyan kollégák, akik még a garantált bérminimumot sem kapják meg fizetés gyanánt.

Horváth Pál vallás és teológia történész, az MTA Filozófiai Intézetének munkatársa az iszlám vallás kialakulásáról és napjainkig tartó történetéről

vasúti átjárók megközelítése, magánút tábla, gyalogátkelők helyek megközelítésének szabályai, kerékpáros közlekedés szabályai, közterület-fenntartók új jogszabályai mind olyan téma, ami közvetlenül érint bennünket a mindennapos munkavégzés során. Lényeges, hogy a közlekedés biztonsága legyen a cél, ne a bírságolás.

A harmadik nap délelőttjén ismét Csörszné Zelenák Katalin volt a programvezető. A 2016-os év munkatervéről hallottunk. Az egyesület éves közgyűlése februárban lesz. Az idei látóút Nógrád megyébe „indul” április 1-2-3-án. Ismét lesznek színházlátogatások Békéscsabán, Szegeden, Kecskeméten és Szolnokon. Hagyományos „szomszédolásra” várnak bennünket Kishegyesre májusban. A Családi Nap augusztus első szombatján, 6-án lesz Bócsán. Várjuk a jelentkezéseket a falugondnoki találkozók megrendezésére is.



tartott előadást. A téma aktualitását a jelenlegi európai helyzet indokolta.

A vidékfejlesztés témakörében Tóth Márta, a Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat Bács-Kiskun megyei területi felelőse referált, aki az aktuális pályázatokat mutatta be. Sajnálatos, hogy a kistelepülések szinte teljesen kimaradnak ebből a lehetőségből.

A nap utolsó témája: Vezetéstechnika a gyakorlatban – Szabó Pál előadásában. A torlódásjelző tábla, rendszám, környezetvédelmi zónatábla,

Már csak a tanúsítványok átadása és a továbbképzés értékelése volt hátra. Eredményesnek értékelhető a három nap, hiszen mindnyájunkat érdeklő és érintő témákról hallhattunk tartalmas előadásokat. S mint mindig, most is nagy szerepet kapott az egymással folytatott sok-sok kötetlen beszélgetés, hiszen mindannyian ezernyi tapasztalattal rendelkezünk, melyeket ilyenkor tudunk megosztani egymással.

C. Z. K.



Köszönet a vigasztaló szavakért

Balassi Tibor a tanyagondnokom, mint ahogy a többi Szankon tanyán élő embereknek is. Nyolcvan éves vagyok, nincs senkim, s így teljesen egyedül élek a tanyán. Na, de nem magamról szeretnék írni, hanem Tiborról.

Sok embernek segít: bevásárol, vagy elvisz és segít bevásárolni; ebédeket, tízórait szállít a tanyákra; visz az orvoshoz, ha szükséges; a recepteket, gyógyszereket kiváltja s elhozza; gyerekeket hord minden reggel Bodoglárról Szankra az iskolába, tanítás után pedig hazaviszi őket. A tanyákhoz vezető utakra hajló ágakat lefűrészezi, letisztogatja az utat. Ez a munka valószínűleg több energiáját veszi igénybe, s a vezetésnél is több az odafigyelés.

A kocsis belső terének rendben tartása is nagyon fontos, mert személyeket szállít minden nap többször. Figyel arra, hogy a kocsis mindig tiszta legyen kívül és belül. Az eddig leírtakon kívül még talán fárasztóbb az idős emberek panaszai, problémáival foglalkozni. Csak pár dolgot említek: haláleset a családban – ha van még család –, betegségek, testi és lelki fájdalmak, stb. Ő meghallgat, s vigasztal. S ezek a vigasztaló szép szavak sokat jelentenek nekünk, idős, megfáradt, beteg embereknek.

Fentiek alapján köszönettel tartozunk az egyesületnek, hogy a nemes gondolat a tanyagondnokok segítségével



kibontakozhatott. Én, mint tanyán élő idős, 80 éves ember, nagyon sokat köszönhetek Tibor látogatásáért, segítségéért, s megnyugtató beszélgetéseinkért.

Darázs Károlyné

Balázspusztán bemutatkozott az ÉTA

Az Értelmi Sérülteket Szolgáló Társadalmi Szervezetek és Alapítványok Országos Szövetsége (rövidítve: ÉTA Országos Szövetség) lehetőséget kapott Szabadszállás-Balázspusztán a falugondnokoknak rendezett továbbképzésen, hogy bemutatkozzon és vázolja a falu- és tanyagondnokokkal tervezett együttműködést.

Szövetségünk ernyőszervezetként működik, jelenleg országosan hatvanegy tagszervezettel, illetve a gondozásukban lévő körülbelül hétezer értelmi fogyatékos emberrel. Célunk a segítségadás a fogyatékosügyben érintett családoknak és a szolgáltató civil szervezeteknek.

Főbb tevékenységeink:

- Ügyintézői szintű tanácsadás fogyatékosügyben
- A fogyatékkal élő emberek által készített piacképes termékek bemutatása középiskolai tanulóknak
- Képzési és foglalkoztatási programok támogatása
- Diákönkéntes közösségi szolgálatok szervezése és működtetése
- Kiegészítő rekreációs program segítőként dolgozó szakembereknek
- Mentálhigiénés program az érintett családoknak
- ÉTA Hírlevél szerkesztése, terjesztése
- Tagszervezetek szakmai, pénzügyi, valamint szakhatóságok eljárásaiban szükséges érdekeinek követése, képviselete.

- Részvétel a nagylétszámú intézmények kiváltását megvalósító 30 éves állami stratégia megvalósításában.

Szövetségünk szakmai programjait a költségvetési törvény évről évre nevesítve támogatja. Jelen kezdeményezésünk arra irányul, hogy megtaláljuk a kis falvakban és tanyákon elszigetelődve élő értelmi fogyatékos embereket és családjaikat. Az egyesületet azzal a kéréssel és együttműködési javaslattal kerestük meg, hogy a családokat látogató gondnokok napi munkájuk során adjanak hírt szövetségünk tevékenységéről és a felajánlott segítségnyújtásról, illetve juttassák el hozzánk a felmerülő kérdéseket, problémákat, melyekre mi igyekszünk a lehető legrövidebb időn belül válaszolni. Ilyen módon az ÉTA nem közvetlenül jelenne meg az érintettek életében, hanem a gondnoki szolgálatot teljesítő munkatársak töltenék be az „összekötő” fontos és felelősségteljes feladatát. Azt reméljük, hogy a családok könnyebben megnyílnak, ha egy általuk már elfogadott segítő ajánl fel támogatást. Ezzel párhuzamosan bízunk abban, hogy a gondnokok munkáját megkönnyítjük azzal, hogy tudják, hova forduljanak, ha a területükön értelmi fogyatékosokban érintettel találkoznak.

További információkért, illetve az esetlegesen eddig felmerült kérdésekkel keressenek meg bennünket! Címünk: etasz@t-online.hu, www.ete-szov.hu

Monostori Ágnes
programfelelős



Hírek

Kemény Bertalan-díj

A Falufejlesztési Társaság 13/2008. (VII.17.) számú határozatával, Kemény Bertalan tiszteletére, mint a Falufejlesztési Társaság megalapítója és a falugondnoki szolgálat létrehozója emlékének megőrzésére, KEMÉNY BERTALAN FALUFEJLESZTÉSI DÍJ-at alapított. Célja, hogy erkölcsi elismerése legyen mindazon természetes személyeknek, országhatáron belül, illetve a Kárpát-medence területén, akik falugondnoki feladatukat legalább öt éve kiemelkedő színvonalon végzik, valamint a vidék- és falufejlesztés elkötelezettjeként a vidék- és falufejlesztés tekintetében szűkebb környezetükben vagy országos szinten kiemelkedő eredményeket értek el.

A díjátadó ünnepség 2016. évben március 4-én, pénteken 11 órai kezdettel kezdődik az alsómocsoládi Vendégház- és Konferencia Központban (Rákóczi utca 12).

Tanyasegítő képzés

Tanyasegítő képzés indul Kecskeméten márciusban, amire várjuk még a helyettesítők jelentkezését. A helyettes lehet más szociális területen dolgozó (ő 35 pontot kap), vagy az önkormányzatnál más munkakörben dolgozó is.

Ceglédi találkozó

Tanyagondnoki találkozó lesz 2016. március 2-án délelőtt 10 órától. A program során levetítjük Gyöngyössi Benke A tanyagondnok című filmjét. A találkozó alkalmat ad arra, hogy szóljunk a tanyavilág átalakulásáról és jövőjéről, illetve a tanyagondnoki munkáról, valamint beszéljünk a film rendezőjével, a film szereplőjével.

Baba született

Vida Szűcs Károly békéscsabai falugondnoknak kislánya született 2015. szeptember 9-én 21 órakor. Neve: Vida Szűcs Flóra. A kislány súlya: 3800 gramm, hossza: 52cm. Édesanyja neve: Kresák Anna. Gratulálunk!

Látni és látszani

Az elmúlt év végén is megszervezte a rendőrkapitányság a Látni és látszani kampányt, melyhez a falugondnokok segítségét kérte. Év vége felé közeledve egyre inkább a csapadékos időjárás a jellemző és ilyenkor az utakon az aktuális időjárási viszonyok nem teremtenek optimális feltételeket. Ezekben a hónapokban számos személyi sérüléses, köztük halálos közúti baleset következik be az észlelhetőség hiánya miatt. Ezért a tanyákon, kistalványokban élő emberek számára a falugondnok

és a körzeti megbízott árad egy-egy mellényt.

A programban részt vettek: Szentkirály (Benkovics Tibor), Bácsszentgyörgy (Aladics Mária), Drágszél (Varga Péter), Csengőd (Suba László), Bugacpusztaháza (Gulyás Imre), Kelebia (Kocsis György), Kunadacs (Antal Sándor József), Ladánybene (Kisjuhász István), Dunafalva (Újvári Csabáné), Szakmár (Pécsi Zsolt), Soltvadkert (Frank Attila), Pálmonostora (Mihályi Zsolt), Kiskunmajsa (Szikora Tibor), Szabadszállás-Balázspuszta (Kosinár János).



Hat megyés alapképzés

A falugondnoki alapképzés új csoportja 20 fővel elindult 2015 novemberében. A csoportban van Baranya, Nógrád és

Hajdú megyei hallgató, és a környékéről Bács-Kiskunból, Csongrádból, Békésből is jött új jelentkező.





Példaértékű kezdeményezés a ceglédi határban

Önmagukról gondoskodnak

Zötyögünk a tanyagondnoki furgonnal Cegléd egyik legszegényebb külterületén, az Ugyeri szőlőkben. Mindenhol tapintható a szegénység, elég egy pillantást vetni a düledező épületekre, az elhanyagolt tanyákra. Egyszer csak sűrűbben lakott területre érkezünk. Az első lakóház kapuoszlopán műanyag kakasfigura, a melléképület falára két nevet festett fel valaki: Eszmeráda (!) és Mirla. Azt hallottuk, hogy az 58 esztendőös Marika néninek 87 unokája van, ő azonban 110-re teszi a számukat. Ami biztos: ő maga 14 gyereket nevelt fel – egyedül.

– Sajnos a férjem meghalt – szögezi le Marika, özv. Horváth Zoltánné. – De mindent megcsinállok magam. Megművelem a földet, ellátom az állatokat, megfejem a kecskét, sőt tudok vályogot is vetni. Nagy segítség, hogy a tanár úrék meg a Mártika néni foglalkoznak velem. Tavasszal vetőmagokat, palántákat hoztak, és kaptam két kecskét is. Régebben sem hagytam, hogy felverje a gaz a kertet, termeltem krumplit, uborkát, dinnyét. A fölösleget odaadtam a szomszédoknak, és jutott belőle a jószágoknak is.

Kitartóan ugatnak a kutyák. Galambhadsereg röppen fel a tetőről. Lázonganak a kacsák az ólban, csirkék futkosnak riadtan, egy kotlós kiscsibékkel parádézik. A kert végében két kecske legelész.

– Évike be van indulva. Mit csináljak vele, tanár úr? – kérdezi az asszony a négylábú nőtényt simogatva. A szakértő máris adja a tanácsot, hogy nem ártana bak kecske után nézni. Aztán arra terelődik a szó, milyen szegény szállt a házra: – Mártika néni elintézte, hogy kutat fúrjanak a lányomnál, az meg csúnyán kiosztotta, neki nincs egy fillérje se ilyesmire. Pedig a költségekbe be kell szállnia, ezt meg is beszélték előre. Mondtam neki: mit képzelsz te!? Tessék bocsánatot kérni! Én Mártikát nagyon régóta ismerem, úgy veszem, mintha az anyám lenne. Rengeteget segített már nekem.

Csibéket és kismalacokat vinni a mélyszegénységben élőknek nemes cselekedet, időről időre hangos tudó-

sítások szólnak erről a médiában. Aztán mindenki hazamegy a fővárosba, a vidékiek meg boldoguljanak, ahogy akarnak. Hogy fel tudják-e nevelni a jószágokat a kiválasztottak, vagy épenséggel túlradnak rajtuk, az már senkit nem érdekel. Efféle kirakat-segítségnek és sok-sok milliónyi pénznek nyomát sem lehet felfedezni a ceglédiek esetében. Sipos Mihály és Ecseri Ferenc agrármérnök, tanár, önkéntes rádiós idén tavasszal elhatározta, hogy a város legelmaradottabb részén négy cigány családnak megtanítják a konyhakertművelést és a kecsketartást. Maguk azzal is példát mutatnak, hogy mindketten kötődnek a tanyához és az ősoktól átöröklött kétkezi munkához.

– Saját magunk ellátásra rendezkedtünk be az öko-tanyánkon és másokat is erre ösztönzünk – mondja Sipos Mihály, aki az Oroszlányhoz közeli Dadról költözött ide, felesége pedig a fővárosból. Két kisgyereket nevelnek, és népes állatseregtről gondoskodnak. A lelkes és szorgalmas agrármérnök a helyi szakközépiskolában tanít, valamint a Mária Rádió Cegléd önkéntes műsorvezetője. Minden esetben az vezérli,

körül – idézi fel a kezdeteket a fiatal ember. – Őszintén szólva, nem gondoltuk, hogy hallgatnak ránk. Amikor újból kimentünk hozzájuk, gyanakodva néztünk ki az autó ablakán, majd könnybe lábadt a szemünk. A családok gyerekeikkel együtt a portájuk előtt felsorakozva vártak, és egy szál szemetet sem láttunk sehol. Ezután ásót, kapát, kaszát vittünk. Mindenki kialakította magának a saját parcelláját. Adományból sikerült vetőmagot szereznünk. Együtt veteményeztünk, együtt palántáztunk. Alig akarták elhinni, hogy nem kell visszaadniuk a szerszámokat, meg hogy a termés is az övéké maradhat. Az öntözéshez biciklin hordták a vizet, felajánlásokból tudtunk két helyen Norton-kutat fúrtni. A ceglédi önkormányzattól kapott 200 ezer forintból pedig csirkéket és fejős kecskéket osztottunk ki. Azt mondtuk az embereknek, ha nem vágják le őket, mindig lesz tojás és tej az asztalukon. Próbálunk valamit tenni a szemléletváltozás érdekében. Amit a szegény családoknál elértünk, már az is óriási dolog. A jövőben szociális szövetkezetként szeretnénk tevékenykedni.



hogy a hagyományos paraszti gazdálkodáshoz, az önellátáshoz szükséges tudást továbbadhassa. Ez a tudás könnyen elveszhet, ha a mai fiatalok nem tanulják meg.

– Először arra kértük a családokat, szedjék össze a szemetet a házuk

– Én soha nem fogok kecskét fejni! – tiltakozott a 14 éves Angéla, amikor megkapták a gidát. Most ő mutatja be nekünk fejési tudományát. A barna szőrű jószág mekegés nélkül túri a műveletet, a szép arcú kislány pedig rutinosan végzi a dolgát. Az összegyűlt tej pilla-



natok alatt elfogy a családban, de azért a nyáron tudtak belőle kevéske sajtot is csinálni. A szülők együtt dolgoznak a tanyán, két lányuknak erejükhöz mérten igyekeznek mindent megadni. Szorgalommal és megbízhatósággal sokat el lehet érni: ha majd létrejön a tervezett szociális szövetkezet, az asszony lesz az első, akit állandóra foglalkoztatnak.

Néhány házzal odébb nagy munkában vannak: festik a lakást. Gyárlról költözött ide a család. A szülők itt sincsenek odahaza, lomiznak vagy piaconak, Anita tartja a frontot. Gyöngyösökét hajkurász, kilógtak a vesszőből font kerítésen. Közben meséli, hogy a kopasz nyakú tyúkot megette a szomszéd kutyája. A kecske meg felfúvódott.

Egész éjjel sétáltatták, végül a szomszéd fiú és beöntést adott neki. Gizi köszöni, azóta jól van. Sőt kapott maga mellé két kis kecskét is. Legalább tejet és sajtot nem kell venniük. S amióta fűt kutuk van, könnyebb a locsolás, ellátják magukat zöldségfélékkel. Rendben tartják a házat, az udvart. A virágoskertben festett gipsztörpék mosolyognak ráuk. Anita is derűs, csak akkor komorodik el, amikor az álmairól kérdezzük. Tíz osztályt járt ki – árulja el. Szakács szeretne lenni, de szerinte már késő. És megjelennek szemében a könnyek.

Órák óta szemlézzük a határt. A kisbusz volánjánál Farkas Márta, a Máltai Szeretetszolgálat ceglédi szervezetének vezetője ül. Úgy ismeri a területet, mint a tenyerét. Korábban önkormányzati képviselőként karolta fel az elesetteket, azóta pedig a máltaisok tanyagondnokaként találkozik velük napról napra.

– Amikor Misiék megkerestek, azonnal igent mondtam – újságolja Farkas Márta, aki maga is tanyán nőtt fel és megannyi szál köti oda most is. – Huszonöt éve járok az Ugyeri szőlőbe, engem már elfogadnak az ott élők. Viszont az idegenekkel szemben bizalmatlanok. Eleinte rólam is azt hitték, én leszek a következő padlásöprögető. Az idősebbek még emlékeztek a kulaküldözésre, a félelem beléjük ivódott. Több dokumentumfilmes stábnak segítettem az emberekkel való kapcsolatfelvételen.

– Meg kell találni a megfelelő hangot a tanyasiakkal?

– Pontosan. Ha megbecsüljük őket, hallgatnak ráuk. Sajnos az öregek kihalásával veszélybe kerül a paraszti gazdálkodás. Engem még megtanított



Fotók: Ujvári Sándor

a nagyapám arra, hogyan kell a zsák száját bekötni, és mielőtt kacsákat vesszünk, répát kell vetni, hogy tudjunk majd mit adni nekik. Ha ezeket nem mondja el senki a fiataloknak, nem is próbálkoznak önellátásra berendezkedni. Inkább megveszik a tojást a bevásárlóközpontban, mintsem tyúkot tartsanak.

Márti három éve a Máltai Szeretetszolgálat támogatásával 60-80 nyulat osztott szét olyan családoknak, ahol szerény bevételi forrást jelenthetett a tenyésztés. Egy öt éves kisfiú szeme ragyogott, hogy ilyen felelősségteljes munkát bíztak rá. Később kecskéket, majd napos csibéket kaptak a határban élők. Voltak olyan haragosok, akiket az állattartás újra összehozott, egy idős néni pedig azt mondta a tanyagondnoknak, többé nem kell orvoshoz vinnie, mert már nem fáj semmije.

Végül Vígh Gyulánéhoz térünk be

az Intézet dűlőbe. A család legfiatalabb tagja, Vígh Gyszi növényvédelmi technikus és virágkötő, de sehol nem tud elhelyezkedni. Talán most sikerül bekerülnie egy családsegítő asszisztensi tanfolyamra, s a jeltolmácsolást is szeretné megtanulni. Otthon szívesen foglalkozik állatokkal. Először egy bak kecske került hozzá, de Vilikét elcserélte két nőtényért, mert azok több hasznot hoznak. Lett is két év alatt kilenc utód. Amíg elszállította egy vállalkozó a tejet, abból némi bevétel származott. Most változott a helyzet, nem tudni, mi lesz, talán ezután csak nyúltenyésztéssel foglalkozik majd. És dédelgeti legnagyobb álmát, hogy mielőbb megjelenhessen a mesekönyve. Király és komornyik – ez lesz a címe.

Borzák Tibor

(A Szabad Föld 2015/39. számában megjelent riport rövidített változata)



Sokan érdeklődtek a rezisztens csemegeaszőlő-fajták iránt

Friss gyümölcsöt az asztalra!

Az ember értelmetlenül és felelőtlenül kiéli környezetét, s a technika fejlesztésének köszönhetően azt be is szennyezi. Napjaink problémája életünk, környezetünk tarthatatlan mérvű szennyezettsége. Cselekednünk kell Földünk, s azon kialakult termő talajaink és a bioszféra védelméért. A „talajon nem csak állunk, hanem élnünk is kell”. Felelősek vagyunk környezetünk, az élő növény- és állatvilág fenntartásáért, védelméért, de legfőképp az emberek egészségéért. Ez a tény predesztinálja mindazokat a tényezőket, amelyek csökkentik a környezet terhelését és segítik az ember egészségének megőrzését.

Különösen az élelmiszerek nyersanyagát termő agrárgazdaságban nagy a veszélye a környezet szennyezésének, ahol az intenzív technológiák során rengeteg vegyszert, köztük műtrágyákat, növényvédő szereket, gépeket használunk a növénytermesztésben, az állattenyésztésben. A védekezés egyik módja olyan technológia lehet, amelyhez csökkentett vegyszerdózisok alkalmazása vagy részbeni kizárása várható. A másik lehetőség olyan fajták termesztése, amelyek rezisztensek, redukált növényvédelemmel intenzíven termesztethetők.

Ezt a problémát a Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesülete vezetői jól átlátták és már évekkel ezelőtt elképzeléseik között szerepelt az egészséges táplálkozás részeként a vegyszermentes étkezési szőlő termesztése és fogyasztásának bevezetése. Terveik megvalósításához 2015-ben lehetőséget adott a TÁMOP – 6.1.5-14-2015-0003 számú Egészséges Bács-Kiskunért komplex emberi erőforrás fejlesztési program. Ennek keretében, mint e program egyik konzorciumi tagja is, e célra pénzügyi támogatásban részesült, s általa régi álmukat valósították meg. Vállalták a rezisztens csemegeaszőlő-fajták népszerűsítését, széles körű terjesztését, megismertetését a kistérségek és a tanyavilág lakóival, azokkal, akik nem vagy késve jutnak a legújabb információkhoz, ahol még nem gyakorlat a csemegeaszőlő-termesztés és különösen



Dr. Hajdu Edit

nem a legújabb rezisztens csemegeaszőlő-fajták használata.

Az Egészséges Bács-Kiskunért projekt indítása, megszervezése és összefogása elsősorban a Bács-Kiskun Megyei Közgyűlés elnökének, Rideg Lászlónak és a konzorcium ügyvezetőjének dr. Kecskés Lászlónak köszönhető. Egyébként a pályázat többi konzorciumi tagjai sokféle módon segítették az egészséges életünk kibontakozását. Ebben szerepeltek az egészségügyi szűrések (vérnyomásmérés, tüdőszűrés), a sportok gyakorlása (testmozgások: családi futóversenyek, túrák a megyében, úszás, csónakázás, lovaglás), a reformgazstronómia (vegyszermentes friss zöldségek, gyümölcsök, szőlő fogyasztása), a mentálhigiénia, a szenvedélybetegségek segítése, az idős emberekkel való törődés, továbbá az ember egészségét szolgáló – az óvodások, iskolások, pedagógusok, idős emberek körében tevékenykedő – szakemberek szakmai felkészítése tanfolyamokon egészségügyi, sport, táplálkozás témakörökben.

A projekten belül a rezisztens csemegeaszőlők részprogram is ez évben indult. Csörszné Zelenák Katalin, a Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesülete ügyvezetőjének szervezésével és vezetésével munkaterületükön, a Dél-alföldi Régió kistérségeiben és tanyáin élő embereknek juttatott olyan szőlő szaporítóanyagot, amelynek fajtái környezetkímélő termesztésre alkalmasak. Ezek a szőlőfajták a hagyományos csemegeaszőlőkhöz viszonyítva több, a

szőlőre legveszélyesebb gombabetegségekkel, köztük a szőlőperonoszpórával, a szőlőlisztharmattal és a szürkepenésszel szemben ellenállóbbak (rezisztensebbek). Ezek a megszokott évi 10-12 növényvédelmi permetezés helyett a szokványos évjáratokban 3-4 permetezéssel biztonságosan termesztethetők. Különösen a lakóterek közelében, a lakóházak kertjeiben és a gyermekek mozgásterében fontosak. A redukált növényvédelem során a szőlőre jóval kevesebb növényvédő szer jut.

A tökéken megérett fürtök már vegyszermaradvány nélkül frissen fogyaszthatóak. A redukált növényvédelemnek azonban feltétele, hogy a töké formálása, fitotechnikája (metszés, zöldmunka) betegségek elleni védelme illeszkedjen a szőlő fenológiájához. Ennek megfelelően célszerű a csemegeaszőlő sajátos munkáit, köztük a zöldmunkákat, a növényvédelmet, a fűrtitkítást, farkalást, gyűrűzést is az adott fenofázisban elvégezni. A rezisztens fajták tökéinek szakszerű termesztésétől nagyszerű eredmények várhatóak. A csemegeaszőlő fürtök elsősorban a családok friss fogyasztására alkalmasak. Azonban ha több termést szüretelnek, mint amit a család tagjai elfogyasztanak, akkor a felesleges szőlő sokoldalúan felhasználható: piacon értékesíthető vagy belőle must, befőtt, zselé és lekvár is készíthető. A szeptember végén érő fajták egy-két hónapig, egészen karácsonyig friss gyümölcsként tárolhatóak. Így meghosszabbítható fogyasztásuk. A szőlőmagokból kiszárításuk után tápdús magőrlemény is készíthető. A metszéskor lehullott nyeselek tüzelőanyagként alkalmasak.

A rezisztens csemegeaszőlő-fajták termesztéséhez a FDTKE munkatársai a falu- és tanyagondnokok közreműködésével önkéntes alapon szervezték azokat a vállalkozó családokat, akik szívesen telepítenek szőlőt ezekből a fajtákból. Ők lakóhelyeiken készítették elő a tájékoztató és bemutató előadásokat. A kistérségek közül a programban Ballószög, Bácsszőlős, Bócsa, Bugacpusztaháza, Csengele, Csengőd, Csikéria, Csólyospálos, Érsekhalma, Harkakötöny, Kelebia, Kéleshalom,



Zsana, Szentkirály, Gátér lakói vettek részt. A legtöbb helyen a program lebonyolításába példamutatóan kapcsolódtak be a falvak polgármesterei, legtöbbjük a tájékoztatásokon is megjelent. Volt, ahol a polgármester a falu közterületének kertjében is ültetett szőlőt azért, hogy minél többen ismerhessék meg ezeket a fajtákat, melyek későbbi termesztéséhez több lakónak kedvét hozhatja. A rezisztens fajták ültetésére vállalkozók lelkesen várták az újat. Volt, ahol a tájékoztató előadáson sok fiatal szülő jelent meg karjukon a kicsiny gyermekkel. Ők megértették, hogy elsősorban gyermekeik, de saját maguk számára is vállalják a vegyszermentes szőlő-gyümölcsöt termő tőkék ültetését. Több helyen viszont a szőlőtermesztésben már jártas, idősebb szakemberek jelentkeztek, mert nyitottak az újra és érdeklik őket a környezetkímélő termesztésbe illeszthető új és

ben, illetve Budapesten, a Kertészeti Egyetemen. Tehát ezek magyar fajták (hungarikumok), amelyek augusztus elejétől szeptember végéig egymás utáni sorrendben érnek. A fajtasorrend összeállításánál szempont volt a nyári időszakban a szőlő folyamatos érése azért, hogy egy családnak mindig legyen érett szőlője kertjében. Sőt a bogyók színére és ízére is figyeltek. A fajták között sárgászöld, rózsaszín, kék színűek és semleges, fűszeres, muskotályos ízűek is szerepeltek. A telepítésre kiadott szőlőfajták: ESTHER, PALATINA, LIDI, NERO, FANNY, PÖLÖSKEI MUSKOTÁLY és TERÉZ.

Az ültetésre jelentkezők a csemege-szőlők szaporítóanyagát örömmel és szívesen vették át. Minden helyen tájékoztatást kaptak ültetésükhöz, termesztésükhöz, a tőkeformák kialakításához. Sőt a program keretében prospektust is kézhez kaptak (dr. Hajdu

sor, ahol egy-egy család kertjében mintaként a szakszerűen előkészített talajba közösen elültették az ültetéshez előkészített szaporítóanyagot.

Miért is volt érdekes ez a projekt?

A jelzett lakóhelyeken nagy érdeklődés övezte a rezisztens csemege-szőlő-fajtákat. Az emberek szívesen fogyasztják az étkezési szőlőt gyümölcsként, s a jövőben is. Értékelték és fogékonyak voltak az ember egészségét védő programra. A program lakóhelyenként az azonos érdeklődésű emberekből kisebb közösséget formált és egymást segíthetik a szőlővel kapcsolatos munkák során. A rezisztenciáról, a csemege-szőlőről s általuk az egészséges táplálkozásról szóló tájékoztató előadásokat nyitottan és szakmai érdeklődéssel fogadták. A részt vevők olyan szeretettel vették át a rezisztens szőlő-fajták szaporítóanyagát, a tájékoztató prospektussal együtt, mint ahogy azt a szervezők részükre átadták. Jó volt látni örömeiket, jövőbe látásukat, hiszen főként a családok saját részükre fogják a kiadott fajtákat termeszteni azért, hogy gyerekeik, unokáik permetszer nélküli friss, ízletes és a magas tápértékű gyümölcsöt fogyaszthassák.

Ez a családi kertekben megtermelt saját és magyar szőlő, mint friss gyümölcs versenytársa lehet a vegszerrel agyonkezelt import, olykor ízetlen, habár gyönyörű megjelenésű import szőlőknek. A csemege-szőlő tőkék ugyanakkor alkalmasak lugasok kialakításához, amelyek a kertek díszei és a forró nyarak árnyékadói.

Köszönet illeti a Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesülete vezetőit és munkatársait, a helyi polgármestereket, a falu- és tanyagondnokokat ennek a nagyszerű kezdeményezésnek kivitelezéséért, az előkészületi munkák szervezéséért, a projekt megvalósításáért. De köszönet illeti a magyar szőlőnemesítőket is, akik ezeket a rezisztens fajtákat a magyarok rendelkezésére előállították, továbbá a NAIK Szőlészeti és Borászati Kutatóintézet katonatelepi munkatársait a minőségi szaporítóanyag előállításáért és kiszerezéséért. Jó lenne, ha ez a program egész Magyarországon folytatódná a magyar nép egészséges táplálkozásának érdekében. Aki e programban részt vesz, a magyar honfitársak egészségéért dolgozik.

Dr. Hajdu Edit

ny. tud. főmunkatárs



Csályospálosi érdeklődők

Fotó: Kovács Edit

rezisztens csemege-szőlő-fajták sora, azok termesztésének és fogyasztásának előnyei. Sokan a szőlészeti szakmát nem ismerve, de érdeklődéssel fogadták a csemege-szőlővel kapcsolatos új információkat, amit egyben részükre nagy kihívásnak is vélték.

Az egyesület munkatársai kooperálva Kecskeméten (Katonatelepen) a NAIK Szőlészeti és Borászati Kutató Intézet témafelelőseivel, akik e program kivitelezéséhez fajtatiszta és egészséges szaporítóanyagot állítottak elő. A csomagokba kiszerelt, fajtanevével ellátott minőségi szaporítóanyagot térítésmentesen kapták a vállalkozó telepítők. Ezeket a rezisztens csemege-szőlő-fajtákat Magyarországon nemesítették, mégpedig Kecskeméten és Egerben a Szőlészeti és Borászati Kutató Intézet-

Edit: Rezisztens csemege-szőlők termesztése házi kertekben), amelyben a fajtaleírások mellett a csemege-szőlő-termesztés gyakorlati fogásai is szerepelnek. A prospektusból az olvasók megismerhetik a szőlő fenofázisait, termesztési igényeit, művelésmódjait, fontosabb betegségeit és kártevőit, de azt is, hogy mi a különbség a csemege-szőlő és a borszőlő termesztése között. A szakmai szöveget színes képek illusztrálják, amelyek segítik a szakmai tanácsok megértését.

Minden lakóhelyen az ültetésre vállalkozók csoportja a szaktanácsadóval közösen beszélték meg a talaj előkészítését, illetve az ültetésre váró szaporítóanyag szakszerű tárolását és előkészítését ültetéshez. Végül mindenütt gyakorlati bemutatásra került



Asszonyok a mindszei tanyavilágban – Útinapló II.

Jaj, csak fiú legyen

Tajti Lajosné hetvenöt éves és egész életében tanyán élt. Nem itt, nem ebben született, hanem pár kilométerrel odább.

– A Tanya 327-ben. De ne keresse, mert arrafelé már nincs semmi, el lett pusztítva minden, amikor jött a téesezés. 1959-60-ban. Egy ismerősünk az ötvenes évek elején még 470 tanyát számolt. Ebbe a tanyába 61-ben kerültem, amikor házasságot kötöttünk Tajti Lajossal. Hosszú volna elmesélni, mi akartam lenni. Ő általános iskola volt a mindszei tanyavilágban, én a Koszorúhalmiba jártam. A közgazdasági technikumba is beiratkoztam, de már abból nem lett semmi, el se tudtam kezdeni, mert az édesanyám negyvenkét évesen teherbe esett. A negyvenes-ötvenes években nem nagyon léteztek fogamzásgátlók, pláne tanyán, és megszülettek a testvéreim. Ikrek. Egy fiú, egy lány. Aztán csomót találtak az édesanyám méhében, ami áttétes lett, öt év múlva pedig meghalt az anyukám. Ezt hozta a sorsom. És megesküdünk Tajti Lajossal. Nem volt lakodalom, csak egy kis ebéd. A fényképész váltig mondogatta, na, mosolyogjanak már egy kicsit. Tajti Lajossal a Gazdakörben ismerkedtem meg. A Gazdakör két kilométerre volt ide, ott jöttek össze a tanyai fiatalok. Sokan voltak. A páromnak már előttem lett egy felesége. A Dunántúlon, ahol a rokonok éltek, ott vette el. Kilenc hónapra el is hagyta, nem bírta megszokni a vidéket, a lány meg nem akart tanyai lenni. Mikor mi összekerültünk, akkor váltak el. Én huszonegy éves voltam, ő huszonnégy. Ezen a fényképen még csak tizenhat éves vagyok, épp táncvizsgára készültünk a Gazdakörben. Tél volt... Hát, csak szerelem lehetett, amit Tajti Lajos iránt éreztem... És tanyai lányból tanyai asszony lettem. Egy tanyai asszonynak a sok munka, az a legnehezebb. Mert ha jószág van, akkor nincs ünnep, se húsvét, se karácsony. És mi sok jószágot tartottunk. Amíg a téesz megvolt, egy hold háztájit engedélyeztek. Mikor meg a földeket visszakaphattuk, kárpótlásból, huszonhét hektárunk lett, és fűszerpaprikát termeltünk, paradicsomot és palántákat... Nyugdíjam az nincs. Mert közben az anyósomat is

ápoltam. Tizenhat évig. Aztán a sógoromat kilenc évig. Meg azt a néni is húsz évig, akit még az anyósom kezdett gondozni, de ő nem volt rokon, csak szomszéd.

– Tűszomszéd? Miért fogadták be?

– Ugye a maszek világban, amikor még... meg hát anyósomékat sajnálták is...

– A föld miatt? Volt földje a néninek?

– Igen. De húsz év gondozás után is csak részben kaptuk meg, felét az amerikai rokon örökölte. Pénzben. Errefelé ám jól összekavarodtak a földek, az ember sosem azt kapta vissza, amije régen volt... A párom, Tajti Lajos sem ment el soha a tanácsra, hogy nekem gondozási, ápolási díjat kérjen. Szégyellte volna, pedig akkor most nem csak ez az özvegyi nyugdíjam lenne, ami 47 ezer forint. Végül a férjemet is én ápoltam. Téesz-tag volt, traktoros, aztán cukorbeteg meg éjjeliőr. Ezen a fotón a párom már beteg volt. Rajtam azért van kendő, mert a frizurám nem volt szép. Ilyen az élet, csúffá teszi az embert, ha megöregszik. A párom szintén hétről hétre robbant lefele, a végén már nem is tudott magáról, egyszer elszökött...

– Sosem gondolt arra, hogy itt hagyja a tanyát?

– Gondoltam, de a párom azt mondta: „Itt a föld.” Mikor aztán meghalt a tata, az egyik unoka költözött ki hozzám. Szobafestőnek tanult, szépen is dolgozott, csak a vállalkozó ritkán fizette ki. Most öt nagy marhánk van. Két hasas tehén meg három növendék, nyolc bárány és tizennégy disznó. A párommal is neveltünk jószágokat, de ilyen még sosem volt.

– Mi történt?

– Mindig úgy neveltük a marhákat, hogy vagy kint a nyári jászlón vagy bent az istállóban tartottuk. A fölvasárlók meg mit mondanak mostanában? „Látszik a kötél helye a szarvon, ahogy a kötél koptatta.” Olyan állatokat akarnak, amelyek szabadon vannak tartva, karámban. Nem tudom, az miért volna jobb. Én sajnálnám őket télen-nyáron, hóban-esőben mindig a szabad ég alatt.

– Mennyit ér ma egy marha, egy hízó?

– 510-ért vette meg kilóját egy idős pusztaszeri fölvasárló. Október óta mártöbb megét is összetelefonáltam, de hízó marhák sehol nem kellettek. A végén már annyira túl voltak növe, hogy darabonként hét és fél mázsát nyomtak. A disznót is nehéz most eladni. Itt van belőlük hét. Korábban csak szóltunk az embernek, aki föl szokta vásárolni, de most ilyen nincs. Csak olyanok, akik százával nevelik a disznókat, és azoktól viszik elfele. Az ilyen kisebbektől meg, mint amilyenek mi is vagyunk, nem. Gondoltuk, hátha egy nagyobb szállítmányhoz oda csatolhatnák ezt a párat. De nem lehetett. A vágóhidaknak is fölajánlottuk, de ők meg azt mondták, azokat a disznókat szeretik, amiket gyorsan felfűjnek 100-120 kilósra. Akkor félbehasogatják, és azok mennek a boltokba. Nálunk meg ugye természetes takarmánnyal nevelünk: búza, kukorica, árpa, napraforgót is szoktunk nekik darálni. Aztán jó, ha 320 forintért megveszik kilóját.

– Mit gondol, mi ennek az oka?

– Talán az, hogy a városban, Mindszenten is akad, aki tíz-húsz esetleg harminc disznót tart. Levágja, kettébe hasítja, így hirdeti magát. A kettébe hasított disznó kilóját már 550-600 forintért árulják. Nálunk a családban meg nincs olyan, aki szeretné ezt csinálni: fölpucolni, hasítani. Ha meg hentest fogadunk, már nem éri meg, mert tízezret is elkér egy disznó levágásáért. Mondtam is a villanyszerelő fiamnak, vigye el az egyik fagyasztót, aztán levágunk egyszerre két disznót, mert 320 forintért nekünk is megéri a hús.

– De miből tudnak pénzt csinálni?

– Hát, csak ami takarmányt el lehet adni. Van búza. Most vetettünk hat hektár napraforgót. Bosszantó, hogy a napraforgóért ma feleannyit fizetnek mint öt éve. A hízók áráért ugyanígy.

– Az unokája érti azt, hogy mi történik?

– Mérgelődik. A birkáinkat is már eladtuk, nem érte meg, hogy kínlódjunk velük. Idén valami történt a barackfákkal is. Pedig annyi volt rajta a termés, csak aztán jött valami. A köd. És a fákról eltűntek a barackok.



A Mindszenti tanyavilágban ma már csak tíz útszéli kereszt maradt. Ha szerencsénk van, akkor valamelyiknél találunk egy öregembert. Nyolcvannyolc éves, Vida Mihálynak hívják, ő hordja a virágokat a keresztekhez, ő a keresztek önkéntes gondozója, őrizője, a történetüket is ő kutatta fel. Ha még nagyobb szerencsénk van, akkor behív a házába, leültet és az asztalra kifakult fényképeket tesz. Behoz egy nagyon öreg, kopottas méterrudat is, ami egykor a Koszorúhalmi tanyai iskoláé volt, ahol ő is tanult.

Az öregembernek most nincs túl jó kedve, nemrég meghalt a felesége. Természetes halállal. Meghalt aztán a lánya is. Öngyilkos lett. Olyan nagy depresszióba esett, hogy már nem tudták kihozni belőle.

– Mindig parasztember voltam – kezdi történetét az útszéli keresztek őrizője, gondozója. – Az egyetlen személy vagyok Mindszenten, akinek a fertály földje máig azon a helyen van, ahol azt 1783-ban kimérték: Koszorúhalmi hátrárész, 38-as tábla. Nem tudom, hallottak-e arról, milyen volt itt az élet a török hódoltság után. A falunak csak százszázhusz lakója maradt. 1702-ben egy lelkész érkezett Erdélyből, Hódosi Imre öt-hat családdal együtt. Tulajdonképpen gazdasági bevándorlók voltak, akik a jobb élet lehetőségét keresték, és az itteni lakosság is kérte őket, maradjanak, építsék újjá együtt a községünket. Akkoriban mindenki annyi földet művelhetett, amennyit bírt, ha a földesúrnak beszolgáltatta a termény kilencedét. A nagyapámat Vida Istvánnak hívták, a dédapámat Vida Mihálynak, az ükapámat Vida Lászlónak, a szepapámat Vida Mihálynak, az ő apja meg Vida Gergely volt, de azt már nem tudom, minek nevezzem. Vida Gergely Szegedről költözött ki a tanyavilágba, és a családjával ötven hold földet művelt. Vert- és vályog falú épületet emeltek a fertály földön... A századelőn a tanyaiaknak már több volt a jövedelmük mint a járási székhelyen élőknek. Mindszentre azt mondták, kubikos község. Aki ugyanis a faluban lakott, annak legföljebb egy vagy két hold földje volt, amiből nem bírt megélni. Ezért jártak el kubikra a Tisza töltéséhez. Mivel a tanyán élők voltak a módosabbak, a község vezetőinek a hetvennyolcvan százaléka belőlük került ki. A bíró az föltétlen tanyai volt. A község-házánkat is egy tanyai bírónak, Szilágyi



*Tajti Marika tizenhat évesen
(A szerző fotójegyzete 2015 nyarán)*

Jánosnak köszönhetjük. A Mindszenti tanyavilágra a hosszú, háromszobás épületek a jellemzők. A XIX. században az volt a szokás, hogy lányok földet nem örökölhetek. A lány kiházását kapott: bútort, ágyneműt. Biztos hallotta a nótát, hogy viszik a menyasszony ágyát. Vitték a tanyavilágban a menyasszony ágyát a fiús házba, a hosszú tanyaépület egyik szobájába, amit előtte kimeszeltek, a padlóját fölmázolták, elsimították. De földet a lány nem örökölhette. Ez még az én családomban is így volt. A végrendeletet mindig a legidősebb szülő határozta meg, ám azokban nem említik a lányokat. Ha például egy gazdának volt húsz hold földje, két fia és két lánya, akkor mindegyik fiú tíz-tíz hold földet örökölt. Ha a gazdának volt egy úgynevezett kistanyája, akkor az egyik fiú abba ment lakni, ha meg nem volt, akkor mindkét fiú az öregtanyán maradt, de külön gazdálkodtak.

– Jobban örült a gazda, ha fia született?

– Sosem volt könnyű a tanyán élő asszonyoknak. A férj megkövetelte, hogy az asszonya magázza. Kendnek kellett őt szólítani. Születésszabályozás nem volt. Ha az asszony teherbe esett, akkor teherbe esett. A tanyai asszonyok nem viseltek bugyit. Egészen az 1900-as évek elejéig. Mondom, a nők a háztartásvezetésre és a gyerekszülésre voltak jók. Akik pedig fizikailag bírták, részt vettek a

kapálásban, és ők művelték meg a kertet is.

– Az ön édesanyja boldog volt?

– Úgy érzem, igen. Anyámnak csak egyetlen gyermeke született.

– Egy tanyai családba beleszületett nőnek nem lehetett más sorsa, mint hogy ő is tanyai legyen?

– Hát, más nem. Anyám alig bírt megszülni, orvost kellett hozzá hívni, a méhét műteni kellett, nekem pedig a fejemen máig látható a fogó helye. Így maradtam egyke a Tanya 267 alatt. De nálunk is volt lelenc gyerek. Mindszenten külön gondozó-vezető volt, aki nyilvántartotta a tanyákra kihelyezett elhagyott gyerekeket, és nála lehetett jelentkezni akkor is, ha valaki lelenc gyereket akart.

A Mindszentről a Szegvárra vezető műút mellett, a várostól északra, attól másfél kilométerre 1860 óta áll egy kőkereszt. A öregember szerint ezen az úton mindig sokan járnak, és a kereszt láttán van, aki kalapot emel, van, aki keresztet vet vagy fohászt mond. Az útszéli keresztet Bozó János gazdálkodó állította, akinek négy lánya született, ám amikor az asszonya ötödszörre is teherbe esett, fogadalmat tett: ha a gyermek fiú lesz, állítat egy útszéli kőkeresztet. És megszületett Bozó József, és neki is lett egy fia, az unokája pedig Bozó Pál lett, aki kilencven éves korában mondta el a családi kőkereszt történetét egy másik öregembernek, Vida Mihálynak.

A tanyavilág különös kőkeresztjei mellett a tanyaiak még ma is össze-összejönnek, évente legalább egyszer. Olyankor a tanyaiak keresztli szertartásokat tartanak, énekelnek, a pap litániát mond, a bazárosok pedig fűgén sátrakat állítanak. Ám itt, ennél a kőkeresztnél ez sosem volt szokás.

Scipiades Erzsébet
Pulitzer-díjas újságíró
(Folytatjuk)

(A riport elkészítéséhez a Független Média Központ nyújtott támogatást az Egységes női hang – egyenlően hallható? című projekt keretében, amelyben a Magyar Női Érdekérvényesítő Szövetség partnereként vesz részt. A projekt az EGT/Norvég Civil Támogatási Alap, valamint az Ökotárs Alapítvány és partnerei támogatásával valósul meg. A riport tartalma a szerző kizárólagos felelőssége, az nem feltétlenül tükrözi a támogatók nézeteit.)



Nemzeti értékek

Bugacpuszta és a bugaci pásztorélet

Bugacpuszta a legnevesebb magyar puszták közé tartozik, a Duna és a Tisza között, a kiskunsági homokhátságon helyezkedik el. Területe a Kiskunsági Nemzeti Park része. A homokbuckákkal, erdőkkel, szikes területekkel és kaszálókkal szabdaltnak tűnő táj

megőrizte eredeti szépségét. Flórája és faunája egyedi, több csak e helyen élő növény (például a bugaci nőszőfű) és állatfaj (köztük a fűrészlábú szöcske) is ismert közülük. Ősi magyar állatfajok (racka, szürke marha és magyar kisértő) élnek itt. Bugacpuszta



és Monostorpuszta évszázadok óta a nomád pásztorkodás színhelye. A XVI. században mindkettőt a kecskeméti birtokosok birtokolták. A Bugacháza nevű település a török hódoltság idején pusztult el.

A pásztor foglalkozás ősi állattartó mesterség, de életforma is. Köztük a hierarchia élén a számadó állt, őt követte a ranglétrán a pásztor, a bojtár és a kisbojtár. A hatalmas pusztát vezetésében a pusztabíró, a pusztagazda és a pusztacsász vett részt. A pásztorok a „juhászkalap” kalapformát hordták, árvalányhaj bokrétaival. Díszes ptykés gombos mellényt, még díszesebb szűrt, subát öltöttek magukra. A fehér borjúsájú inget, a fehér, rojtos szélű gatyát és a fekete ptykés gombos mellényt csak ünnepi alkalmakkor viselték.

Bugac egyedülálló kincseit az idegenforgalom is felfedezte. A XIX. század utolsó évtizedeiben jelentek meg először méltatások a pásztorok életviteléről. Amikor pedig 1933-ban az ország turisztikai szakembereiknek bemutatót tartottak a helyszínen, külföldről is özönlenni kezdtek a turisták. Napjainkban a pusztai emberek mindennapjait, tárgyi emlékeit a Kerényi József által tervezett Pásztor-múzeumban ismerhetik meg az ide látogatók.

Meghívó közgyűlésre

Tisztelettel meghívunk és várunk Bács-Kiskun, Csongrád, Békés, Jász-Nagykun-Szolnok és Pest megyéből minden **falu- és tanyagondnokot 2016. február 18-án, csütörtökön Kecskemétre, a Természet Házába** (6000 Kecskemét, Liszt Ferenc utca 19.) a Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesületének éves közgyűlésére.

Tervezett program:

- 9.00 – 10.00 Érkezés, tagdíjak rendezése, igazolványok átadása.
- 10.00 – 14.00 Az egyesület elmúlt évi munkájának ismertetése.
 - Közhasznúsági jelentés és számviteli beszámoló a 2015. évről.
 - Felügyelő Bizottság jelentése.
 - A 2016. évi munkaterv és költségvetés.
 - Beszámoló elfogadása.
 - Pályázati programjaink, továbbképzések.
 - Jogszabályi változások.
 - Jelentkezés látóútra, programokra.

A program 14 órakor ebéddel zárul.

Kérem, hogy **legkésőbb február 15-ig jelezzétek egyesületünk 76/507-543-as telefonszámára**, vagy az info@falugondnoksag.hu e-mail címre, hogy részt tudtok-e venni a közgyűlésen.

DUNA-TISZA KÖZI FALUGONDNOKI HÍRLEVÉL

Kiadja:

a Falugondnokok

Duna-Tisza Közi Egyesülete

e-mail: info@falugondnoksag.hu

honlap: www.falugondnoksag.hu

iroda: 6000 Kecskemét, Irinyi u. 17.

Telefonszám:

06-76/507-543

Fax: 06-76/507-544

Szerkeszti:

Borzák Tibor, Csörösné Zelenák Katalin

Sümeгинé Ország Edit, Moiskó Csilla,

Tördelő: **Almási László**

Rajz: **Vida Ágnes**

Engedélyszám: 2.9/776-1/2006

Nyomda: Print 2000, Kecskemét

Megjelent a



FÖLDMŰVELÉSÜGYI
MINISZTERIUM

támogatásával.